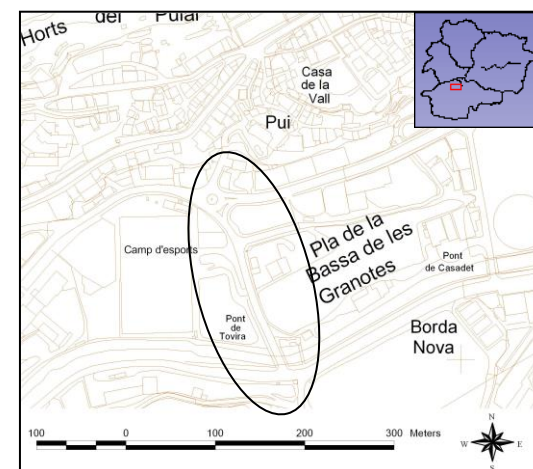

TOPÒNIM: **TOBIRA**
Parròquia d'Andorra la Vella (Principat d'Andorra)

COORDENADES: 532792 / 23010

FITXA

DESCRIPCIÓ FISIOLÒGICA:

La gravada de Tobira és un carrer del barri vell d'Andorra la Vella, baixa des de Quatre Camins fins al riu Gran Valira, a tocar de l'antiga Bassa de les Granotes. Tobira correspon amb una de les velles entrades a la vila d'Andorra la Vella, antigament era freqüent que les entrades als pobles presentessin una porta (portalada); tot i això, en el cas de Tobira no n'hem trobat cap referència històrica.

ETIMOLOGIA: Coromines (*OnCat*) assenyala dins de l'entrada TUÏR: "Tuvira d'Andorra. Aquest realment deu ser nom propi d'origen germànic ΘIUDIWERO (Först., 1451, 1533), perquè és sabut que el dialecte visigòtic canviava Ë en Ī (com cast. *Elvira* GELO-WERA). És lloc conegut: Canal de la Tubira (1), anotava Casac. 1934, en una enquesta local en la qual dibuixà un croquis que tinc a la vista, en terme de Sant Julià de Lòria, al capdavall del riu de Fondamí, al peu del Solà del Suqué. Pujada de *Tuvira*, a l'entrada d'Andorra la Vella, venint de Sant Julià (*BDLC* III, 291). Cases i Font de *Tovira* 1838 (*Anyós, Relació de la Vall d'Andorra*)".

(1) Nota nostra: Per les afrontacions que dona el croquis del seu informant (Casac. 1934) en base a l'enquesta local, la Canal de la Tubira sembla que s'hauria de situar per damunt de Tolse (amb el benentès que el riu de *Fondamí* deu ser una mala anotació i deu voler-se referir al riu de *Fontaneda*).

Tobira (*Tubira* en una menció de 1884) presenta una certa retirada amb les mencions més antigues de Tolse (*Tubite* 867-925). En el cas de Tolse, Anglada (1993) argumenta l'etimologia a partir del basc *iturbite*, *iturri bite* 'camí de la font', font termal, és a dir camí per anar a Andorra on hi ha termalisme. D'altra banda, Coromines (ETC i *OnCat*) interpreta Tolse com a *tullo bite* 'camí amb bassals, que sovint queda inundat' (*tullo*, segons Coromines, és 'forat' en cèltic, que a la vegada és un mot protocèltic i heretat de l'indoeuropeu).

D'altra banda, al tractar-se, Tobira, d'una de les antigues entrades al poble d'Andorra la Vella, tot i que en els arxius no em trobat cap referència, apuntem que no s'hauria de descartar la presència d'una antiga porta i que, tanmateix, aquesta particularitat hagués quedat fixada en el topònim.

Tubira: 20 de juliol de 1884: Consell de Parròquia. "*Quedan nombrats comicionats per passar á inspeccionar à la grabada de **Tubira** per mirar una clabillera que preten fer lo Peret de serola los Srs Fran Maestre y Jacinto Rossell*". Cases i Font de *Tovira* 1838 (*Anyós, Relació de la Vall d'Andorra*).

ALTRES TOPÒNIMS SIMILARS I TAUTOLOGIES: Tolse (mencions més antigues: *Tubite* (B1, I, 867-925), *Canal de la Tubira* al *Solà del Suquer* (probablement per damunt de l'actual Tolse, parr. St. Julià de Lòria).

CODI: TOLSE /TUBITE // TOBIRA